

Motion till riksdagen

1988/89:Ju611

av Bengt Harding Olson och Karl-Göran Biörsmark

(båda fp)

Lärarpersonals tillsynsplikt och ingripanderätt

Dagens skola visar upp många skiftande ansikten. Mycket är bra och positivt och skolans värld upplevs oftast som stimulerande för elever och lärare. Men skolans vardag visar tyvärr också upp ett annat ansikte – en sida som är hård och brutal med mobbning och otrygghet för både lärare och elever.

Dagligen ställs lärarna inför mycket svåra uppgifter och delikata avgöranden. Disciplinfrågorna tycks ibland vara näst intill omöjliga att hantera. På en arbetsplats med flera hundra ungdomar, som trängs i trånga korridorer, händer mycket som inte får hända om skolan skall upplevas som en trygg och säker arbetsplats. Förstörelse, slagsmål, mobbning, skrik och bråk, stress och jäkt är alltför vanliga inslag i skolan av idag. Alla dessa konfliktsituationer skall lärarna bemästra. Det är en mycket svår uppgift som i vissa situationer är näst intill omöjlig. Frestelsen att inte ingripa eller att blunda kan bli alltför stor, vilket i sin tur leder till att förhållandena än mer förvärras.

Den lärare som ger sig in i svårupplärade situationer måste räkna med obehagliga upplevelser. Han/hon får ofta höra en förnedrande vokabulär, svordomar och gläpord.

Lärarna måste dock anses ålagda att ingripa där bråk och förstörelse förekommer. Det är lärarnas plikt att förhindra skadegörelse, slagsmål, mobbning etc. Dessa ingripanden från lärarnas sida sker dagligen vid våra skolor. Att det inte är helt riskfritt för läraren att söka stävja bråk är uppenbart. Dessutom, som en dom i högsta domstolen i december 1988 visar, riskerar lärare, som försöker stävja bråk, att bli stämd och dömd för misshandel.

Av domen framgår att kroppsliga ingrepp mot elev kan – trots avsaknad av uttryckligt lagstöd – vara befogade vid utövning av lärares tillsynsplikt, även om nödvärns- eller nödrätt ej förelegat. Man är dock synnerligen osäker och använder formuleringar som "det får förutsättas" att läraren "inte kan vara avskuren" från "varje möjlighet" till ingrepp mot elev och vidare som "det synes inte uteslutet" att vissa handlingar som "i och för sig" kan betecknas som brott "ibland kan finnas" befogade.

Ett sådant oklart rättsläge är naturligtvis synnerligen otillfredsställande. Därför är det nödvändigt att precisera de rättigheter och skyldigheter som följer av lärarnas tillsynsplikt. Den rättsliga lösningen torde ligga i att lärarnas tillsynsplikt och därav följande rätt till kroppsliga ingrepp mot elev preciseras i skollagen. Vidare bör denna personalkategori uttryckligen – genom ändring i brottsbalken 24 kap. 2 § 2 st – ges ansvarsfrihet för annars

brottsliga handlingar utöver nödvärnsrätten. Dessutom bör regeln i BrB 24 kap. 5 § om nedsättning av straffansvar göras tillämplig även på fall enligt skollagen. Mot. 1988/89 Ju611

Hemställen

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

att riksdagen hos regeringen begär förslag till reglering av lärarpersonals tillsynsplikt och ingripanderätt i skollagen (1962:319) och brottsbalken.

Stockholm den 20 januari 1989

Bengt Harding Olson (fp)

Karl-Göran Biörsmark (fp)